

บทที่ 2

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ทฤษฎีการจัดการองค์ความรู้

ปัจจุบันการจัดการองค์ความรู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในยุคเศรษฐกิจและสังคมฐานความรู้ (Knowledge Based Society and Economy) เนื่องจากการจัดการความรู้จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กรให้มีความสามารถในการแข่งขัน ดังนั้น การที่จะศึกษาเรื่องการจัดการองค์ความรู้ จึงจำเป็นต้องรู้ถึงความหมาย และประเภทของความรู้ รวมทั้งกระบวนการจัดการความรู้

2.1.1 ความหมายของความรู้

ความรู้ คือ สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้าหรือประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติ และทักษะ ความเข้าใจหรือสารสนเทศที่ได้รับมาจากประสบการณ์ สิ่งที่ได้รับมาจากการได้ยิน ได้ฟัง การคิดหรือการปฏิบัติ องค์กรวิชาในแต่ละสาขา¹

ความรู้ หมายถึง ประสบการณ์จริง (Experience) ที่เกิดจากการเห็นจริง ลงมือปฏิบัติจริง หรือหมายถึงประสบการณ์ที่ทำให้สามารถทำงานได้สำเร็จ (Effectiveness)² หรือหมายถึง องค์กรรวมของข้อมูลและสารสนเทศสำหรับการทำงานให้สำเร็จ (The whole body of data and information for action) หรือมีการกล่าวว่าความรู้เกิดจากการกลั่นกรองสารสนเทศต่าง ๆ ที่มีอยู่ในขณะนั้นในการทำงานจริงหน้างานเป็นสารสนเทศที่สำคัญจำเป็นหรือเป็นประโยชน์ในการทำงานนั้นให้สำเร็จ³

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

¹ ราชบัณฑิตยสถาน ,พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 กรุงเทพฯ) : สิริวัฒนาอินเทอร์พรีนท์ ,254 ,หน้า .232

² ดร.ณพศิษฐ์ จักรพิทักษ์ .ทฤษฎีการจัดการความรู้ กรุงเทพฯ) : ธนาพรส ,2552 ,หน้า 1.

³ เรื่องเดียวกัน หน้า ,2.

2.1.2 ประเภทของความรู้

การแบ่งประเภทความรู้ นั้นสามารถแบ่งได้หลายลักษณะ ขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งความรู้ ซึ่งการแบ่งประเภทความรู้และเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลายคือ หลักเกณฑ์ตามแนวความคิด ของ Nonaka ได้แก่

1. ความรู้แบบไม่ชัดเจนหรือความรู้ในตัวบุคคล (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวบุคคลซึ่งเกิดจากประสบการณ์ การเรียนรู้ หรือพรสวรรค์ต่าง ๆ และสื่อสารหรือถ่ายทอดในลักษณะของตัวเลข สูตร หรือลายลักษณ์อักษร ได้ยาก หรือเป็นการยากจะอธิบายโดยใช้คำพูด ความรู้ชนิดนี้สามารถพัฒนา และแบ่งปันกันได้และเป็นความรู้ที่ก่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขัน

2. ความรู้แบบชัดเจน (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่มีการบันทึกไว้แล้วสามารถรวบรวมจัดระบบ และถ่ายทอดออกมาในไว้ในสื่อรูปแบบต่างๆ ได้ เช่น หนังสือ คู่มือ เอกสาร รายงาน หรือสื่อโสตทัศน และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งทำให้คนสามารถเข้าถึงได้ง่ายขึ้น

2.1.3 กระบวนการจัดการความรู้

มีทฤษฎีที่กล่าวถึงการจัดการองค์ความรู้หลายทฤษฎีซึ่งแต่ละทฤษฎีมีวัตถุประสงค์เดียวกัน คือการบริหารจัดการบุคลากรที่มีความรู้ประสบการณ์หรือความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคล แก้ปัญหาทางธุรกิจเพื่อเพิ่มผลผลิตแก่องค์กรให้สามารถแข่งขันได้ โดยแต่ละทฤษฎีมีหลักการ ลักษณะเด่นหรือข้อดีที่แตกต่างกัน และประยุกต์ใช้หรือเหมาะสมกับสถานการณ์ในองค์กรแตกต่างกันแล้วแต่บทบาทและภารกิจของแต่ละองค์กร ซึ่งทฤษฎีการจัดการองค์ความรู้ที่สำคัญมีหลายทฤษฎี ได้แก่

1. ทฤษฎีองค์กรฐานสารสนเทศ (Information Based Organization) มีหลักการใช้กลไกโดยสรุป คำว่า “ความรู้” คือการผสมผสานระหว่างประสบการณ์ ค่านิยม เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) เป็นเครื่องมือสำคัญในการเผยแพร่องค์ความรู้ ข้อมูล (Data) และความเข้าใจอย่างแท้จริง ซึ่งทำให้เกิดกรอบความคิดในการประเมินและ ประเมิน หรือประสบการณ์ใหม่ ให้นำแก่นความรู้ (Knowledge Workers) ใช้ประกอบการทำมาหาข้อมูลเข้ากับกรอบแนวคิดเดิมจน ได้เป็นสารสนเทศ (Information) ที่ผ่านกระบวนการคิด แล้วปัญหา และตัดสินใจร่วมกัน เพื่อเพิ่มประสิทธิผลและประสิทธิผลในการทำงาน

2. ทฤษฎีการเรียนรู้แบบวงคู่ (Double-Loop Learning) เป็นทฤษฎีเน้นการเรียนรู้ นำไปใช้ประโยชน์ในการสรุปแล้วตัดสินใจและนำไปสู่การปฏิบัติหรือการทำให้คนในองค์กรพัฒนา โดยไม่หลงใหลในวิธีการทำงานอย่างไร (How) ส่วนในวงคู่เน้นด้วยว่าทำไมถึงต้องทำอย่างนั้น (Why) ทฤษฎีนี้เหมาะสำหรับใช้ในการละลายพฤติกรรมที่คนในองค์กรมักยึดติดกับงานประจำ (Defensive Routine) ป้องกันความผิดพลาดของบุคลากรที่มีความรู้ประสบการณ์หรือผู้เชี่ยวชาญ เช่น เล่นเล่อเผอเรอ (Human Error) การใช้ทฤษฎีนี้ องค์กรต้องสอนให้คนมีความรู้ความสามารถภายในองค์กรเรียนรู้ในการจัดการการเปลี่ยนแปลง

3. ทฤษฎีวิวินัยข้อที่ 5 (The Fifth Discipline) อาศัยหลักการระบบพลวัต (System Dynamic) เพื่อสร้างแผนในการเรียนในระบบต่าง ๆ เน้นการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา หรือป้องกันความเสี่ยงในการขยายขีดความสามารถขององค์กรและเรียนรู้เพื่อสร้างสมดุลระหว่าง ตัวแปรทางธุรกิจต่าง ๆ องค์กรสามารถใช้ทฤษฎีนี้ในการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ของคนใน องค์กรหรือสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ในการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ โดยรอบองค์กร

4. ทฤษฎีการสร้างความรู้ (Knowledge Creating) มีหลักการคือ องค์กรต้องสร้าง กระบวนการสร้างความรู้ขึ้นในองค์กร โดยเปลี่ยน (Conversion) ความรู้ไปมาระหว่างความรู้ที่ชัดแจ้งและความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคล เหมาะสำหรับองค์กรที่ต้องการสร้างนวัตกรรมจากคนที่มีความรู้ ประสบการณ์ที่มีอยู่ องค์กรเน้นประยุกต์ทฤษฎีนี้ในการผลิตความรู้อย่างต่อเนื่อง

5. ทฤษฎีทุนทางปัญญา (Intellectual Capital) มีหลักการใช้การวัดสมรรถนะของ ทุนทางปัญญาขององค์กรเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการความรู้ เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียพอใจให้ การสนับสนุน มีเป้าหมายหลักในการควบคุมมูลค่าหุ้นขององค์กร ดังนั้นจึงเหมาะกับองค์กรที่มีทุน ทางปัญญาจำนวนมากและอยู่ในตลาดหลักทรัพย์ต้องแข่งขันในการระดมทุนหรือการสนับสนุน จากผู้ถือหุ้น

6. ทฤษฎีการเรียนรู้จากการทำงาน (Learning in Action) มีหลักการสำคัญในการ ถือโอกาสที่องค์กรมีภารกิจต้องปฏิบัติงานต่างๆ ให้เป็นโอกาสในการเรียนรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญไม่ จำเป็นต้องออกจากหน้างาน สามารถเรียนรู้ในงานตนเองเพื่อพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ที่หน้างาน และองค์กรก็ได้รับประโยชน์จากผลสำเร็จของงานที่ทำโดยตรง ทฤษฎีนี้เหมาะที่ประยุกต์ใช้กับ ผู้เชี่ยวชาญในธุรกิจหลักหรืองานที่วิกฤติขององค์กรที่ไม่ควรนำผู้เชี่ยวชาญหรือบุคลากรออกจาก หน้างานไปทำกิจกรรมพัฒนาความรู้ต่างๆ โดยไม่จำเป็น

กล่าวโดยสรุป ทฤษฎีการจัดการความรู้ทุกทฤษฎี มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มผลผลิต หรือประสิทธิภาพขององค์กรให้ดียิ่งขึ้น โดยการจัดการเกี่ยวกับคนทำงานใช้ความรู้ (Knowledge Workers) เพื่อป้องกันความสูญเสียความรู้ประสบการณ์ของบุคลากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในองค์กรที่ จะมีการเกษียณอายุพร้อมกันจำนวนมาก นอกจากนั้นยังเป็นการป้องกันและลดความผิดพลาด ประมาทเลินเล่อโดยคน ซึ่งเกิดจากการประสานงานที่ไม่ดี ไม่มีความพร้อม และตระหนักถึงผลที่ อาจตามมาซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากการติดขัดกับงานประจำ ต่อต้านการเปลี่ยนแปลง และการจัดการ ความรู้ช่วยให้คนทำงานใช้ความรู้ในองค์กรสามารถถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ให้แก่คนที่เข้า งานใหม่และสามารถสร้างนวัตกรรมให้แก่องค์กร

ดังนั้น การจัดการความรู้จึงเป็นบทบาทและความรับผิดชอบของผู้บริหาร โดยตรงที่จะต้องเพิ่มพูนความรู้เฉพาะด้านต่างๆ ให้กับคนทำงานใช้ความรู้ และจัดหาเทคโนโลยี

ใหม่ๆ โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้คนทำงานใช้ความรู้ใช้พัฒนางาน รวมทั้งฝึกอบรมด้านการบริหารจัดการแก่คนทำงานใช้ความรู้ เพื่อนำไปบริหารจัดการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในงานที่ตนรับผิดชอบ นอกจากนี้ผู้บริหารยังต้องละลายพฤติกรรมของคนทำงานใช้ความรู้เพื่อให้เกิดการประสานงานกับคนอื่นได้ดี ทำงานเป็นทีม และลดการผิดพลาดเนื่องจากการประสานงานบกพร่อง

สำหรับการจัดการความรู้เรื่องการสอบสวนคดีอาญาของสำนักงานอัยการสูงสุดนั้น สามารถนำทฤษฎีการสร้างความรู้ (Knowledge Creating) มาใช้ได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่พนักงานอัยการขาดความรู้และทักษะเรื่องการสอบสวนคดีอาญา เนื่องจากทฤษฎีดังกล่าวเน้นการสร้างนวัตกรรมองค์ความรู้เรื่องการสอบสวนคดีอาญา ดังจะได้กล่าวในหัวข้อต่อไป

2.2 ทฤษฎีการจัดการองค์ความรู้สำหรับงานสอบสวนคดีอาญาของสำนักงานอัยการสูงสุด

อัยการเป็นองค์กรเก่าที่ก่อตั้งมานานนับร้อยปี จึงสั่งสมองค์ความรู้และมีบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการดำเนินคดีอาญา โดยเฉพาะการตรวจพิจารณาชั้นรองสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน และการนำพยานเข้าสู่ศาลเมื่อมีการฟ้องคดี แต่พนักงานอัยการไม่เคยลงมือทำการสอบสวนคดีอาญาคด้วยตนเองหรือเข้าร่วมสอบสวนคดีอาญากับพนักงานสอบสวนมาก่อน หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งให้เข้าใจง่ายขึ้นก็คือ อัยการเปรียบเสมือนผู้ชิมอาหารซึ่งสามารถบอกได้ว่าอาหารมีรสชาติน่ารับประทานหรือไม่ และต้องใส่อะไรเพิ่มเติมจึงจะทำให้อาหารมีรสชาติน่ารับประทานยิ่งขึ้น แต่อัยการไม่เคยลงมือปรุงอาหารด้วยตนเองหรือเข้าไปร่วมปรุงอาหารแต่อย่างใด

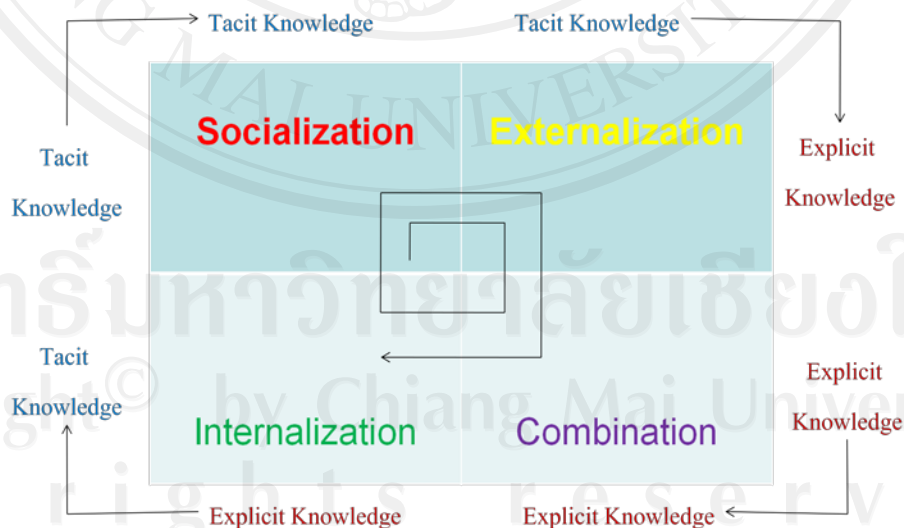
พนักงานอัยการเริ่มมีบทบาทในการเข้าร่วมการสอบสวนคดีอาญาอย่างจริงจังเป็นครั้งแรก เมื่อมีการกำหนดให้พนักงานอัยการเข้าร่วมคุ้มครองเด็กในคดีอาญาในชั้นสอบสวนตามพระราชบัญญัติแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2542 ซึ่งถ้านับถึงปัจจุบันก็เป็นระยะเวลาเพียงกว่าสิบปีเท่านั้น จึงต้องถือว่าความรู้ในการสอบสวนคดีอาญาของอัยการเป็นความรู้ใหม่ในองค์กรเก่า ซึ่งปัจจุบันไม่สามารถตรวจสอบได้ว่าความรู้ดังกล่าวตกผลึกแล้วหรือไม่ และเป็นอย่างไร ทั้งนี้ เนื่องจาก อำนาจและหน้าที่ในการเข้าไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานอัยการยังกระจัดกระจายอยู่ตามสำนักงานอัยการต่างๆ โดยไม่มีสำนักงานใดรับผิดชอบโดยเฉพาะ เป็นเหตุให้ไม่มีการประมวลข้อมูลใช้สำหรับประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลในเรื่องการสอบสวนคดีอาญา ประกอบกับองค์ความรู้หรือทักษะในการสอบสวนคดีอาญาฝังอยู่กับคนทำงานใช้ความรู้ (Knowledge Workers) ซึ่งอยู่กระจัดกระจายไป

ตามสำนักงานอัยการต่างๆ จึงเป็นปัญหาวิกฤติในการสร้างและรวบรวมองค์ความรู้เรื่องการสอบสวนคดีอาญา

ดังนั้น ในการแก้ปัญหาดังกล่าวจึงจำเป็นต้องใช้กระบวนการพัฒนาองค์ความรู้เรื่องการสอบสวนคดีอาญาจากคนทำงานใช้ความรู้ระดับบุคคลสู่ระดับกลุ่มและจากระดับกลุ่มสู่องค์กร ทั้งนี้ เพื่อสร้างนวัตกรรมใหม่ในการดำเนินคดีอาญาให้แก่พนักงานอัยการ โดยพนักงานอัยการนอกจากจะมีความรู้ในการตรวจพิจารณาสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนแล้ว ยังต้องมีความรู้และทักษะในเรื่องการสอบสวนคดีอาญาคด้วย ซึ่งทฤษฎีที่สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาวิกฤติดังกล่าวได้ คือ

ทฤษฎีการสร้างความรู้ (Knowledge Creating) ของ Nonaka ซึ่งเหมาะสมสำหรับองค์กรอัยการที่ต้องการสร้างนวัตกรรมในเรื่องการสอบสวนคดีอาญาจากคนที่มีความรู้ประสบการณ์ในองค์กร โดยสร้างกระบวนการในการเปลี่ยน (Conversion) ความรู้ในตัวบุคคล (Tacit Knowledge) และความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) ภายในองค์กร แล้วยกระดับความรู้จากบุคคลสู่กลุ่ม และจากกลุ่มสู่องค์กรพร้อมกับพัฒนาความรู้ในระดับองค์กรไปด้วย โดยเน้นประยุกต์ทฤษฎีนี้ในการผลิตความรู้เรื่องการสอบสวนคดีอาญาอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

2.2.1 กระบวนการในการพัฒนาความรู้

รูปที่ 2.1 กระบวนการสร้างความรู้ในองค์กร

(Nonaka, The Knowledge Creating Company, 1995)

1. กระบวนการสร้างสังคม (Socialization) ของบุคคลผู้มีความรู้ประสบการณ์จริงภายในองค์กร ได้แก่ผู้เชี่ยวชาญและพนักงานอัยการที่มีประสบการณ์จริงเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญาซึ่งอยู่กระจัดกระจายตามสำนักงานอัยการต่างๆ โดยใช้ KM Team ของแต่ละสำนักงานที่ตั้งขึ้นตามคำสั่งของหัวหน้าคณะทำงานจัดการความรู้เป็นแกนนำในการสร้างสังคมผู้มีความรู้หรือชุมชนนักปฏิบัติ ให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์จริงที่ได้จากการทำงานหน้างาน ซึ่งแต่ละบุคคลอาจมีประสบการณ์ความรู้หรือมีแง่มุมแนวคิดที่แตกต่างกัน เมื่อนำมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์จริงในการทำงาน ทำให้เกิดความรู้ประสบการณ์ใหม่ในทุกด้าน สามารถมองเห็นปัญหาที่แท้จริงได้มากยิ่งขึ้นหรือมองเป็นองค์รวมมากขึ้น ทั้งนี้ เพื่อสร้างความรู้ในตัวบุคคลให้มีระดับความรู้สูงขึ้น

2. กระบวนการอธิบายความรู้ (Externalization) เป็นกระบวนการนำความรู้เรื่อง การสอบสวนคดีอาญาที่อยู่ในระดับกลุ่มผู้มีความรู้หรือชุมชนนักปฏิบัติหรือ KM Team ถ่ายทอดอธิบายสู่องค์กร เพื่อให้เข้าใจตรงกันและเห็นร่วมกัน โดยสร้างเป็นความรู้ที่ชัดเจนด้วยการสื่อสารบอกเล่าเป็นลายลักษณ์อักษรในรูปเอกสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือแผนภาพ ด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศหรือการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ

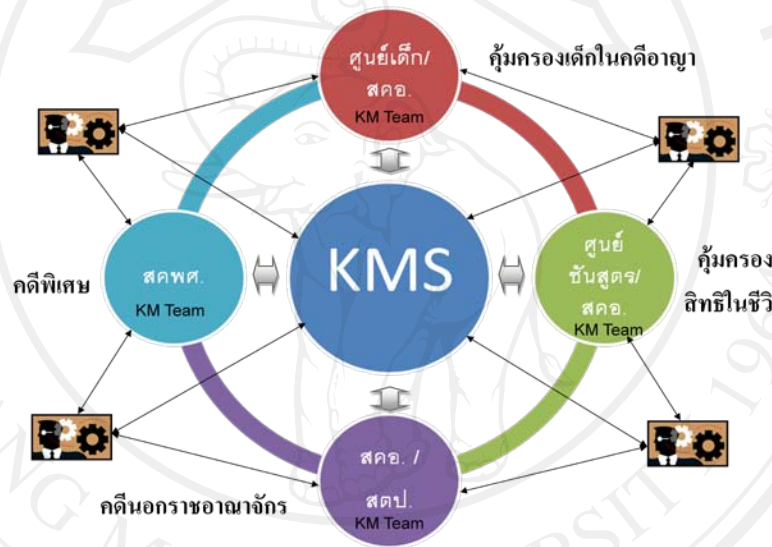
3. กระบวนการรวบรวมความรู้ (Combination) เป็นการรวบรวมความรู้เรื่องการสอบสวนคดีอาญาที่ชัดเจนต่าง ๆ ที่เกิดจากประสบการณ์ของกลุ่มผู้มีความรู้หรือชุมชนนักปฏิบัติ ซึ่งถ่ายทอดสู่องค์กร โดยคณะ KM Team แล้วนำมาเชื่อมโยงหรือบูรณาการกับองค์ความรู้เชิงระบบที่มีอยู่แล้ว เช่น กฎหมาย ระเบียบหรือแนวทางปฏิบัติ ใหม่ ๆ เข้าด้วยกัน แล้วสร้างเป็นความรู้ที่ชัดเจนใหม่เพื่อให้กลุ่มผู้มีความรู้หรือชุมชนนักปฏิบัตินำไปใช้ปฏิบัติงานต่อไป

4. กระบวนการฝึกฝนซึมซับความรู้ (Internalization) เป็นการนำความรู้ที่ชัดเจนที่องค์กรได้สร้างขึ้นจากการรวบรวมความรู้ (Combination) นำไปให้ผู้ปฏิบัติงานฝึกฝนและทดลองใช้งานจริงโดยเรียนรู้ในขณะทำงาน (Learning by Doing) ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้และประสบการณ์จริงในการทำงานให้สำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในสถานการณ์จริง รวมทั้งปรับปรุงและแก้ไขอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะใหม่ ๆ แก่ผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งความรู้และทักษะใหม่ ๆ ก็จะวนกลับไปสู่กระบวนการสร้างสังคม ในการสร้างความรู้ใหม่รอบต่อไปอย่างต่อเนื่องไม่รู้จบ

2.2.2 การจัดสถานที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในองค์กรสร้างความรู้

ในการจัดการความรู้ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น องค์กรจะต้องมีสถานที่ที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานใช้ความรู้หรือสมาชิกขององค์กร ใช้เป็นสถานที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ความรู้จริง เพื่อให้เกิดกระบวนการจัดการความรู้ให้มี

ประสิทธิภาพ แต่เนื่องจากพนักงานอัยการที่ปฏิบัติหน้าที่งานสอบสวนคดีอาญาในแต่ละบทบาทต่างอยู่กระจัดกระจายไปตามสำนักงานอัยการต่าง ๆ เป็นเหตุให้การรวมตัวกันในการจัดทำกิจกรรมสร้างความรู้ของชุมชนนักปฏิบัติหรือ KM Team ในเชิงกายภาพเกิดขึ้นได้ยาก ดังนั้น จึงจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) เป็นเครื่องมือในการสร้างสถานที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้บนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (Virtual Ba) โดยให้พนักงานอัยการผู้ปฏิบัติงานใช้ความรู้ ใช้เป็นช่องทางในการสื่อสารหรือประสานงานกับ KM Team ของแต่ละสำนักงานที่ตั้งขึ้นโดยผู้บริหารของสำนักงานนั้น ๆ หรือสื่อสารกับศูนย์ KMS โดยตรง ดังรูปต่อไปนี้

รูปที่ 2.2 กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้บนระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (Virtual Ba)

การสร้างสถานที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้บนระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (Virtual Ba) โดยใช้ระบบ KMS เป็นศูนย์กลางในการสื่อสาร รวบรวมความรู้ประสบการณ์จริง ข้อมูลปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการทำงานจริง จะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานใช้ความรู้ใช้ในการแก้ปัญหาและตัดสินใจ รวมทั้งใช้แก้ปัญหาในกรณีที่ยังไม่มีสำนักงานอัยการที่รับผิดชอบงานสอบสวนคดีอาญาโดยเฉพาะ นอกจากนี้ ยังเป็นเสมือนสำนักงานสอบสวนจำลองที่อาจใช้เป็นต้นแบบของสำนักงานอัยการที่รับผิดชอบงานสอบสวนคดีอาญาโดยเฉพาะในอนาคตได้ต่อไป

2.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

อัยการเป็นองค์กรที่มีความสำคัญองค์กรหนึ่งในกระบวนการยุติธรรม ที่มีหน้าที่ต้องรักษาคุณภาพในการอำนวยความยุติธรรม โดยการให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ต้องหา และในขณะเดียวกันก็ต้องรักษาผลประโยชน์ของรัฐไว้ด้วย ดังนั้น การที่จะเข้าใจบทบาทและวิวัฒนาการของอัยการเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญา จึงจำเป็นต้องเข้าใจระบบการดำเนินคดีอาญา และแนวคิดพื้นฐานของการดำเนินคดีอาญา รวมทั้งบทบาทของอัยการในระบบสากลก่อน

2.3.1 ระบบการดำเนินคดีอาญา

ระบบการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไป แบ่งแยกได้เป็น 2 ระบบ คือระบบไต่สวน (Inquestorial System) และระบบกล่าวหา (Accusatorial System)

1. ระบบไต่สวน (Inquestorial System) การดำเนินคดีอาญาในระบบนี้ ไม่ได้แยกการสอบสวนฟ้องร้องออกจากการพิจารณาพิพากษา โดยให้ศาลเป็นผู้ไต่สวนเอง จึงมีเพียงแต่ผู้ไต่สวนและผู้ถูกไต่สวน ทำให้ฐานะของผู้ถูกไต่สวนมีสภาพเป็นเพียง “วัตถุ” (object) แห่งการซักฟอกในคดีเท่านั้น ผู้ไต่สวนมีหน้าที่ทั้งหาความจริง และสิ่งที่เป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกไต่สวนด้วยสภาพของผู้ถูกไต่สวนจึงเป็นกรรมในคดี⁴

ดังนั้น ระบบไต่สวนจึงเป็นการรวบรวมกระบวนการสอบสวนและฟ้องร้องเป็นกระบวนการเดียวกัน รวมทั้งการพิจารณาพิพากษายู่ภายใต้อำนาจองค์กรเดียว คือ ศาล บทบาทของศาลจะทำหน้าที่ในการเป็นผู้นำในการไต่สวน ศาลจึงเป็นผู้ค้นหาความจริงจากพยานหลักฐาน ตรวจสอบพยานหลักฐานและสอบปากคำพยานบุคคล ซึ่งเป็นระบบที่ใช้ในบางประเทศแถบภาคพื้นยุโรปได้แก่ประเทศในกลุ่มกฎหมายซีวิลลอว์ เช่น เยอรมัน เนเธอร์แลนด์ เป็นต้น

2. ระบบกล่าวหา (Accusatorial System) เป็นระบบที่แก้ไขข้อบกพร่องของระบบไต่สวน โดยให้ศาลเป็นกลางปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่มีอยู่อย่างเคร่งครัดโดยมีคู่ความฝ่าย คือ ผู้กล่าวหาและผู้ถูกกล่าวหา นำพยานหลักฐานเข้าสู่การพิจารณาของศาล ผู้กล่าวหาทำหน้าที่นำพยานหลักฐานมาสืบว่าผู้ถูกกล่าวหาได้มีการกระทำความผิด ส่วนผู้ถูกกล่าวหาต้องนำพยานหลักฐานมาหักล้างข้อกล่าวหา อันเป็นการแยกอำนาจการสอบสวนฟ้องร้อง ออกจาก ‘การพิจารณาพิพากษา’ โดยให้มีองค์กรในการรับผิดชอบการสอบสวนฟ้องร้องคือ “อัยการ” และให้ศาลรับหน้าที่เป็นผู้พิพากษาพิพากษาคดี อัยการจึงมีประวัติความเป็นมาจากอำนาจตุลาการ เป็นเหตุให้ผู้ถูกกล่าวหาพ้นจากสภาพการเป็นวัตถุแห่งการซักฟอกและกลายเป็น “ประธานในคดี” ไป⁵

⁴ คณิต วนนคร ,“ปัญหาในการใช้ดุลพินิจของอัยการ” ,ใน *รวมบทความด้านวิชาการของศาสตราจารย์ ดร.คณิต วนนคร* .กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม ,2540) หน้า ,32.

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 30.

ในประเทศระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) ใช้ระบบกล่าวหา⁶ ซึ่งคู่ความและตัวแทนของคู่ความมีความรับผิดชอบเบื้องต้น ในการค้นหาพยานหลักฐานและนำพยานหลักฐานเสนอต่อศาล โดยศาลจะทำหน้าที่ได้ส่วนพิจารณาพิพากษาข้อเท็จจริงนั้น ได้แก่ ประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย อิสราเอล มาเลเซีย อินเดีย เป็นต้น

2.3.2 แนวความคิดพื้นฐานของการดำเนินคดีอาญา

พื้นฐานของการดำเนินคดีอาญา มาจากแนวความคิดในการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ซึ่งแต่ละประเทศมีแนวคิดแตกต่างกันตามภูมิหลังประวัติศาสตร์ของแต่ละประเทศ โดยอาจแบ่งได้เป็น 2 แนวความคิด คือ

2.3.2.1 แนวความคิดที่ประชาชนเป็นผู้รักษาความสงบเรียบร้อย (Popular Prosecution) ในสมัยโบราณการกระทำผิดต่อบุคคลหรือเอกชน ยังไม่ถือเป็นหน้าที่ของสังคมที่จะเข้าไปยุ่งเกี่ยว แต่เป็นหน้าที่ของผู้ถูกระทำผิดต้องหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ต่อศาลเอง เพื่อให้ศาลพิจารณาลงโทษผู้กระทำผิด ดังนั้นการดำเนินคดีอาญาจึงเป็นหน้าที่ของผู้ถูกระทำความผิดเอง ก่อให้เกิดการแก้แค้นกันเองจนกระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน จึงเกิดแนวความคิดการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน (Popular Prosecution) อันเป็นแนวความคิดแบบปัจเจกชนนิยม (Individualism) โดยถือว่าเป็นสิทธิขั้นมูลฐานของประชาชน จึงมีผลทำให้รูปแบบของการดำเนินคดีอาญาให้สิทธิแก่ประชาชนทุกคนที่จะฟ้องร้องคดีได้เอง⁶ ไม่ว่าจะเป็นผู้เสียหายหรือไม่ก็เป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาได้ ซึ่งประเทศอังกฤษเป็นรากฐานของแนวความคิดนี้ แม้ในปัจจุบันประเทศอังกฤษจะมีอัยการแต่ผู้ที่สามารถฟ้องคดีได้ หากได้จำกัดอยู่เฉพาะอัยการไม่เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐหรือเอกชนก็สามารถฟ้องคดีอาญาได้⁷

2.3.2.2 แนวความคิดที่รัฐเป็นผู้รักษาความสงบเรียบร้อย (Public Prosecution) เกิดขึ้นในประเทศภาคพื้นยุโรป เช่น ฝรั่งเศส เยอรมัน เป็นต้น โดยถือว่ารัฐมีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อย อันเป็นแนวความคิดที่ว่า “ผู้ที่กระทำการฝ่าฝืนกฎหมายอาญาเป็นผู้กระทำความผิดต่อรัฐด้วย รัฐจึงมีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินคดีเอาผิดกับผู้กระทำความผิด พร้อมทั้งจัดหาพยานหลักฐานและลงโทษเองด้วย”⁸

⁶ Delmar Karlen. *Anglo – American Criminal Justice*. (Oxford University press : New York and Oxford , 1976). p. 19.

⁷ จิราธร เจริญวุฒิ . “วิวัฒนาการการสอบสวนคดีอาญา : ศึกษาบทบาทของพนักงานอัยการ” วิทยานิพนธ์ , นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 2549, หน้า 24.

⁸ หลวงอรรถไกรวัฑฒ์ และพลโทสุข เปรมานัน , *ระบบอัยการและศาลทหาร* ม.ป.ท . , ม.ป.ป .(หน้า 34.

อย่างไรก็ดี รัฐไม่ได้ผูกขาดการดำเนินคดีอาญาไว้แต่เพียงผู้เดียว แม้ในประเทศที่ถือหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐเคร่งครัดก็มีการผ่อนคลายเป็นให้เอกชนผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาได้บ้างเช่นกันแต่จะจำกัดประเภทและฐานความผิดไว้

ในการดำเนินคดีอาญาที่ถือว่ารัฐเป็นผู้เสียหาย ได้มีการมอบให้เจ้าพนักงานรัฐคือ พนักงานอัยการ เป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวนฟ้องร้อง อันเป็นหลักเกณฑ์ของระบบอัยการที่สมบูรณ์โดยถือว่าการสอบสวนฟ้องร้องเป็นกระบวนการเดียวกันไม่อาจแบ่งแยกได้ ตำรวจเป็นเพียงเจ้าพนักงานของรัฐผู้มีหน้าที่ช่วยเหลือพนักงานอัยการเท่านั้น ดังนั้น องค์การต่าง ๆ ของรัฐ คือ ผู้พิพากษา อัยการ และตำรวจต่างก็มีหน้าที่ในการอำนวยความสะดวก จึงไม่อาจเป็นคู่ความกับประชาชนของรัฐได้ เพราะผู้ที่อยู่ตรงข้ามกับเอกชนคือรัฐ ไม่ใช่องค์กรของรัฐ ดังนั้น พนักงานอัยการและตำรวจจึงมีหน้าที่ต้องค้นหาความจริง ส่วนผู้พิพากษาก็ต้องมีความกระตือรือร้นในการค้นหาความจริง โดยเป็นผู้ถามคำถามและค้นหาความจริงจนกระทั่งพอใจ ซึ่งการค้นหาความจริงลักษณะนี้ เรียกว่า “หลักการค้นหาความจริงในทางเนื้อหา” (Inquisitionsprinzip)⁹

จึงเห็นได้ว่า แนวความคิดที่รัฐเป็นผู้รักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองมีส่วนสัมพันธ์กับการดำเนินคดีอาญา เพราะเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นรัฐจะเป็นผู้ดำเนินคดีอาญา โดยองค์กรของรัฐที่เรียกว่า “อัยการ” เป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวนฟ้องร้อง โดยมีตำรวจเป็นผู้สอบสวนเบื้องต้นเท่านั้น เมื่อการสอบสวนฟ้องร้องเป็นกระบวนการเดียวกันไม่อาจแบ่งแยกได้ ทำให้พนักงานอัยการมีบทบาทที่จะต้องเข้ามาแทรกแซงการสอบสวนเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานที่สมบูรณ์ในการใช้ดุลพินิจสั่งคดีต่อไป

สำหรับแนวความคิดในการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองของประเทศไทย มีลักษณะผสมผสานกันระหว่างหน้าที่ประชาชนเป็นผู้รักษาความสงบเรียบร้อย และรัฐเป็นผู้รักษาความสงบเรียบร้อย สังเกตได้จากกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไทย มีลักษณะพิเศษตรงที่ใช้หลักผสมผสาน คือ ให้สิทธิเอกชนฟ้องคดีอาญาได้ด้วยตนเอง ขณะเดียวกันก็จัดให้มีพนักงานอัยการซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจหน้าที่ฟ้องคดีอาญาด้วยเช่นกัน¹⁰

2.3.3 แนวความคิดบทบาทของพนักงานอัยการที่การดำเนินคดีอาญาคือหน้าที่ของรัฐทุกฝ่าย
 ในกระบวนการยุติธรรมที่เน้นคดีอาญามีอัยการเป็นต้นทางคนอัยการจึงเมื่อมีถือว่ารัฐที่ดูแลคดีอาญาค้นนั้นจะต้องเป็นผู้สืบพยานหลักฐานเมื่อสอบสวนแล้วเชื่อว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำความผิดจริง จำเป็นต้องฟ้องผู้ถูกกล่าวหาทุกเรื่องหรือไม่ เป็นเรื่องที่อยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานอัยการ เพราะการสั่งคดีเป็นอำนาจของพนักงานอัยการโดยเฉพาะ ส่วนประเทศไทยจะถือหลักการดำเนินคดีตามหลักกฎหมาย

⁹ ดร. วัฒน วนคร .กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากรุงเทพมหานคร) : เจริญวิทย์การพิมพ์ ,2528), หน้า 6.

¹⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา.28

หรือตามหลักดุลพินิจ ก็แล้วแต่หลักการดำเนินคดีอาญาของแต่ละประเทศจะกำหนดไว้ ซึ่งสามารถแบ่งแยกได้ 2 ประการ คือ

2.3.3.1 หลักการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมาย (Legality Principle) หลักการนี้เมื่อมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น เจ้าพนักงานมีหน้าที่ต้องดำเนินการตามกฎหมายโดยไม่คำนึงว่าจะมีการร้องทุกข์กล่าวโทษหรือไม่ และเมื่อสอบสวนแล้วเห็นว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิด พนักงานอัยการมีหน้าที่ต้องฟ้องคดีต่อศาล ซึ่งถือว่าเป็นหลักประกันแห่งความเสมอภาคตามกฎหมาย และเพื่อป้องกันมิให้เกิดการใช้อิทธิพลที่มีชอบด้วยความยุติธรรมต่อการฟ้องคดีของพนักงานอัยการ รวมทั้งเมื่อพนักงานอัยการฟ้องคดีต่อศาลแล้วจะถอนฟ้องไม่ได้ อันแสดงถึง “หลักเปลี่ยนแปลงไม่ได้” (Immutability Principle)¹¹

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

¹¹ ดร. คณิต วนนคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, หน้า 121.

2.3.4.2 ประเทศญี่ปุ่น พนักงานอัยการเป็นเจ้าพนักงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการดำเนินคดีอาญา มีอำนาจในการควบคุมการสอบสวนคดีอาญาโดยสืบเนื่องมาจากทฤษฎีที่ว่า “อำนาจในการสอบสวนฟ้องร้องไม่อาจแบ่งแยกได้” (Inseparable authority) และพนักงานอัยการมีอำนาจในการเริ่มคดีเองได้ แม้จะไม่มีผู้ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อ พนักงานอัยการ หากพนักงานอัยการได้ทราบคดีโดยทางใดก็ตามที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น และเห็นว่าจำเป็นพนักงานอัยการอาจสอบสวนการกระทำความผิดนั้นได้ด้วยตนเอง อีกทั้งกฎหมายยังได้เปิดช่องให้ผู้เสียหายสามารถร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อ พนักงานอัยการได้ เมื่อพนักงานอัยการได้รับคำร้องทุกข์แล้วจะดำเนินการเอง หรือสั่งการให้พนักงานสอบสวนร่วมมือในการสอบสวน หรือส่งเรื่องให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนต่อไปจนเสร็จก็ได้ ซึ่งการสอบสวนของพนักงานอัยการไม่ใช่หน้าที่ที่ต้องกระทำ¹⁵ หรืออาจกล่าวได้ว่าการสอบสวนเบื้องต้นยังคงเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวน

ในคดีอาญาทั่วไป ส่วนใหญ่ตำรวจจะเป็นผู้ดำเนินการสอบสวนเองแล้วจึงส่งสำนวนให้พนักงานอัยการพิจารณา ซึ่งสำนวนการสอบสวนของตำรวจจะไม่มีการเสนอความเห็นในข้อกฎหมายต่อพนักงานอัยการว่าควรสั่งฟ้องหรือควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาในความผิดฐานใด เพราะไม่มีกฎหมายกำหนดให้ตำรวจทำเช่นนั้น การสอบสวนของตำรวจญี่ปุ่นจึงเป็นเพียงการรวบรวมพยานหลักฐานหรือข้อเท็จจริงดิบเท่านั้น พนักงานอัยการจะเป็นผู้วินิจฉัยปรับบทกฎหมายเองว่าจะฟ้องผู้ต้องหาในความผิดฐานใดหรือไม่¹⁶

ในระหว่างดำเนินคดีอาญา พนักงานอัยการมีอำนาจสอบสวนเพิ่มเติมได้อย่างกว้างขวาง เช่น สอบสวนบุคคลใดเป็นผู้ต้องหาเพิ่มเติมจากการที่พนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนไว้ เป็นต้น และในคดีอุกฉกรรจ์หรือยุ่งยากซับซ้อน พนักงานอัยการจะเข้าไปเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกว่าคดีธรรมดาโดยทั่วไป เช่น อาจเรียกสำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนมาตรวจดูเป็นระยะๆ หรืออาจให้พนักงานสอบสวนส่งพยานบุคคล หรือ ผู้ต้องหา หรือผู้เสียหายมาเพื่อซักถามก็ได้¹⁷

2.3.4.3 ประเทศเยอรมัน การดำเนินคดีอาญาชั้นสอบสวนที่ละใช้ตำรวจดำเนินคดีสอบสวนคดีอาญาโดยที่ผู้ต้องหาหรือผู้ต้องหาที่ตนจับได้พนักงานอัยการในชั้นนี้ก็คือ “อัยการ” พนักงานอัยการจึงมีอำนาจหน้าที่ในการเริ่มคดีเองได้หรืออาจให้ตำรวจดำเนินการให้¹⁸

¹⁵ ริวจิ คาวาฮาระ, “ระบบการสอบสวนของพนักงานอัยการญี่ปุ่น”, *โครงการพัฒนาศักยภาพพนักงานอัยการสู่มาตรฐานสากล* สำนักงานอัยการสูงสุด, กรุงเทพมหานคร: บางกอกบล็อก, 2552), หน้า 28.

¹⁶ ทวีศักดิ์ ณ ตะกั่วทุ่ง, “งานอัยการของประเทศญี่ปุ่น”, *ระบบอัยการสากลกองทุนสวัสดิการ ศูนย์บริการ, เรกอสและวิชาการ กรมอัยการ* กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์, 2526), หน้า 106.

¹⁷ เรื่องเดียวกัน

¹⁸ K. Neumann, *Manual of German Law : Part VI German Criminal Procedure*, Her Majesty's Stationary office, (1952), V. 2 No. 6. p. 138.

คำสั่งเป็นการทั่วไปหรือเจาะจงถึงวิธีการและขอบเขตของการสอบสวน ซึ่ง พนักงาน อัยการอาจออกคำสั่งเฉพาะกรณีที่เกี่ยวข้องชนิดและวิธีการสอบสวนอย่างใดก็ได้ โดยตำรวจมีฐานะเป็นเพียงเครื่องมือของ พนักงาน อัยการเท่านั้นและขณะที่ตำรวจปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับอัยการเกี่ยวกับคดี ตำรวจต้องฟังคำสั่งของพนักงาน อัยการ¹⁹ ถึงแม้ว่าตำรวจจะไม่ใช่หน่วยงานที่ขึ้นกับอัยการก็ตาม แต่กฎหมายก็กำหนดให้ตำรวจเป็นผู้มีหน้าที่ช่วยเหลือพนักงาน อัยการ ในส่วนที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญา ตำรวจผู้มีส่วนที่ช่วยเหลือ พนักงาน อัยการต้องฟังคำสั่งของอัยการเป็นอันดับแรก²⁰ ดังนั้น ฐานะของตำรวจในทางคดีจึงเป็นเพียงองค์กรที่ทำหน้าที่สอบสวนของอัยการ เมื่อตำรวจเริ่มสอบสวนคดีใดขึ้นก่อน ตำรวจต้องรายงานสิ่งที่ตนได้กระทำไปแล้วให้ พนักงาน อัยการทราบภายในโอกาสแรกที่จะกระทำได้ เพราะตำรวจ ไม่มีอำนาจที่จะสอบสวนคดีใดได้เอง โดยลำพังจนเสร็จสิ้นการสอบสวน

นอกจากนี้ แนวทางสหประชาชาติว่าด้วยบทบาทของพนักงานอัยการ (Guidelines on the Role of Prosecutors) ซึ่งรับรองโดยที่ประชุมใหญ่ของสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด ครั้งที่ 8 ณ กรุงฮาวานา ประเทศคิวบา เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม ถึง 7 กันยายน ค.ศ.1990 ได้กำหนดแนวทางว่าด้วยบทบาทของอัยการในประเทศสมาชิกที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญา

“ อัยการพึงดำเนินบทบาทที่แข็งขันในการดำเนินคดีอาญาและการดำเนินงานอื่นๆ ในสถาบันอัยการตลอดจนในกรณีที่ถูกกฎหมายหรือทางปฏิบัติกำหนดให้อัยการมีบทบาทหรือควบคุมในการสอบสวนคดีอาญา การควบคุมการบังคับคดีตามคำพิพากษาลงโทษของศาล รวมทั้งการดำเนินบทบาทหน้าที่ในฐานะผู้แทนเกี่ยวกับการรักษาผลประโยชน์ของสาธารณชน อัยการพึงปฏิบัติหน้าที่อย่างเที่ยงธรรม ต่อเนื่องและรวดเร็ว ตลอดจนเคารพและคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้โดยเป็นไปตามกฎหมาย ซึ่งในการนี้อัยการจะต้องส่งเสริมมาตรการที่จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นในหลักนิติธรรมและประสิทธิภาพของระบบในกระบวนการยุติธรรม

ในกรณีที่อัยการได้รับพยานหลักฐานที่ใช้ในการดำเนินคดีกับผู้ต้องสงสัย หรือผู้ถูกกล่าวหาและอัยการได้รู้หรือมีเหตุผลอันควรเชื่อได้ว่าพยานหลักฐานดังกล่าวมีการได้มาโดยวิธีการที่มีขอบข่ายกฎหมาย กล่าวคือ มีการใช้วิธีที่ล่วงละเมิดต่อสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องสงสัย หรือผู้ถูกกล่าวหาอย่างร้ายแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่มีการกระทำทรมานหรือการปฏิบัติหรือการลงโทษที่เป็นการทารุณ โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือการล่วง

¹⁹ Hans-Heinrich Jescheck. *The Discretionary Powers of the Prosecuting attorney in West Germany*. 18 Am J. comp. L. Rev 508. (1970).

²⁰ ดร. ฤทธิเดช ฤทธิเดช “อัยการเยอรมันและการดำเนินคดีอาญาของอัยการเยอรมันก่อนฟ้อง” ,ระบบอัยการสากล กองทุนสวัสดิการ ศูนย์บริการเอกสาร และวิชาการ กรมอัยการ.(2526). หน้า 94.

ละเมิดสิทธิมนุษยชนในรูปแบบอื่นๆ อัยการนั้นจะต้องปฏิเสธไม่ใช่พยานหลักฐานเช่นว่านั้นในการดำเนินคดีกับบุคคลใดๆ นอกเหนือจากจะใช้สำหรับดำเนินคดีกับผู้กระทำการล่วงละเมิดต่อสิทธิมนุษยชนดังกล่าวนี้ หรือแจ้งเหตุดังกล่าวให้ศาลได้ทราบ ก็จะต้องดำเนินการทุกขั้นตอนที่จำเป็นเพื่อให้มีการดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรมกับบุคคลที่กระทำการล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชนดังกล่าวนี้”²¹

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่าในระบบสากล การสอบสวนฟ้องร้องเป็นขั้นตอนเดียวกันไม่อาจแบ่งแยกจากกันได้ โดย “อัยการ” เป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในขั้นก่อนฟ้องคดีอาญาต่อศาล ซึ่งพนักงานอัยการมีอำนาจควบคุมการสอบสวนคดีอาญาหรือเข้ามามีส่วนร่วมในการสอบสวนคดีของตำรวจได้ เนื่องจากการดำเนินคดีอาญาทุกขั้นตอนโดยทั่วไปต้องมีการควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจกันได้ เพื่อป้องกันมิให้มีการใช้อำนาจรัฐโดยมิชอบจากบุคคลในองค์กรของรัฐ ซึ่งการควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจดังกล่าวของรัฐนอกจากจะอยู่ในรูปแบบของการควบคุมตรวจสอบภายในหน่วยงานแล้ว ยังต้องมีการควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจจากภายนอกด้วย กล่าวคือต้องมีการคานและดุลอำนาจกันและกันระหว่างองค์กรต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรม

2.3.5 บทบาทพนักงานอัยการกับการสอบสวนคดีอาญาในประเทศไทย

ในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้แต่งตั้งคณะกรรมการร่างกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่เนื่องจากการร่างประมวลกฎหมายนั้นใช้เวลานานและมีการโต้แย้งถึงระบบกฎหมายที่จะนำมาใช้เป็นแบบอย่าง จึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญาสำหรับใช้ไปพลางก่อน ร.ศ.115 เพื่อใช้บังคับในระหว่างการร่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและมีพระราชบัญญัติยกเลิกวิธีพิจารณาจารีตนครบาล โดยพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญาสำหรับใช้ไปพลางก่อน ร.ศ. 115 นี้ใช้แบบอย่างวิธีพิจารณาความของอังกฤษในการยกร่าง จึงมีลักษณะเป็นระบบการกล่าวหาแต่ให้บทบาทโจทก์และจำเลยในการค้นหาความจริงเป็นหลัก²² โจทก์จำเลยมีฐานะเท่าเทียมกันแยกหน้าที่ในการสอบสวนฟ้องร้องและหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีออกจากกันศาลจะวางตัวเป็นกลางมีหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี

ตามพระราชบัญญัติดังกล่าว กำหนดให้อัยการมีบทบาทในการฟ้องคดีอาญาโดยการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดที่ไม่มีผู้เป็นโจทก์ฟ้อง หรือคดีที่ผู้เสียหายไม่ใส่ใจดำเนินคดีต่อไปเท่านั้นในส่วนของ การสืบสวนสอบสวน พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวได้บัญญัติไว้ชัดเจนว่าผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวน ได้แก่ เจ้าพนักงานอำเภอ กำนัน กงตระเวน และ

²¹ <http://www.region8-appeal.go.th> 16) สิงหาคม (2554)

²² กุลพล พลวัน ,“บทบาทของพนักงานอัยการในการเป็นโจทก์”,วารสารอัยการ 6, 62)2526(: 26.

กองใต้สวนโทษหลวงในกรุงและหัวเมืองเท่านั้น และให้อัยการเป็นผู้ฟ้องคดี หลักการดังกล่าวเท่ากับเป็นการแยกอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนและหน้าที่ในการฟ้องร้องออกจากกันโดยสิ้นเชิง

ต่อมาเมื่อได้มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ.2477 และพระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ. 2478 จึงได้ยกเลิกพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความมิโทษฯ ไปพลางก่อน ร.ศ.115 และบรรดากฎหมาย กฎ ข้อบังคับอื่น ๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในประมวลกฎหมายนี้ หรือที่ขัดหรือแย้งกับประมวลกฎหมายนี้ โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ.2477 ได้เปลี่ยนโครงสร้างกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทำให้แต่เดิมที่ระบบการดำเนินคดีอาญาของไทยเป็นการดำเนินคดีอาญาในระบบใต้สวน ผู้ใช้อำนาจตุลาการ คือ ศาลหรือผู้พิพากษา เมื่อมีการประกาศใช้กฎหมายฉบับดังกล่าว จึงได้มีการแยกอำนาจตุลาการในส่วนที่เกี่ยวกับการสอบสวนฟ้องร้องออกมาให้อัยการเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการในส่วนนี้ อัยการจึงมีประวัติความเป็นมาโดยแยกตัวออกมาจากอำนาจตุลาการโดยนัยดังกล่าว และเลิกใช้การดำเนินคดีอาญา ระบบใต้สวนมาใช้การดำเนินคดีอาญาระบบกล่าวหาแทน กล่าวได้ว่าเราได้เปลี่ยนมาใช้ระบบการดำเนินคดีอาญาระบบกล่าวหาเช่นเดียวกับนานาอารยประเทศ

นับแต่มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ.2477 ได้มีการแบ่งแยกอำนาจการสอบสวนฟ้องร้องออกจากกันค่อนข้างเด็ดขาด โดยให้ตำรวจหรือเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้นมีอำนาจสอบสวนคดีอาญา ส่วนพนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่ในการฟ้องร้องคดีอาญาเท่านั้น²³ ภายหลังจากประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 540 พนักงานอัยการเริ่มมีบทบาทในการสอบสวนคดีอาญาเพิ่มมากขึ้น โดยมีอำนาจเข้าไปร่วมสอบสวนหรือทำสำนวนคดีอาญาบางประเภท ซึ่งจะแยกให้เห็นบทบาทของพนักงานอัยการกับการสอบสวนคดีอาญาเป็น 2 ช่วง ดังต่อไปนี้

2.3.5.1 ก่อนประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ฐานะของ พนักงานอัยการเป็นเพียงผู้กลั่นกรองคดีที่พนักงานสอบสวนเสนอมา โดยไม่มีอำนาจสอบสวนคดีเอง แม้ว่า พนักงานอัยการจะเห็นว่าสำนวนสอบสวนที่พนักงานสอบสวนเสนอนั้น ไม่สมบูรณ์หรือบกพร่อง ก็มีอำนาจเพียงสั่งสอบสวนเพิ่มเติม หรือเรียกพยานมาเพื่อซักถามได้ เว้นแต่คดีความผิดนอกราชอาณาจักร ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 20 เท่านั้น ที่ให้อำนาจอัยการสูงสุดหรือผู้รักษากรแทนเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

2.3.5.2 หลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้มีการปฏิรูประบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างขนานใหญ่ โดยมีบทบัญญัติให้รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย กู้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล จัดระบบงานของกระบวนการ

²³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (5).

ยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างรวดเร็วและเท่าเทียมกัน รวมทั้งการคุ้มครองเด็กจากการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม ต่อมาเมื่อประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้มีการเพิ่มหลักการเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนมากยิ่งขึ้น ซึ่งรัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านกฎหมายและการยุติธรรม โดยคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลให้พ้นจากการล่วงละเมิดทั้งโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐและโดยบุคคลอื่น และต้องอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน อันเป็นการมุ่งคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลมิให้ถูกระทบจากการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานเกินความจำเป็น โดยเฉพาะสิทธิในกระบวนการยุติธรรมที่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพยานในคดี มีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งสิทธิในการได้รับการสอบสวนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และการไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง ซึ่งส่งผลให้มีการบัญญัติกฎหมายเพิ่มบทบาทของพนักงานอัยการให้เข้าไปมีส่วนร่วมในการสอบสวนคดีอาญาบางประเภท รวมทั้งเพิ่มบทบาท ของพนักงานอัยการใน การเป็นพนักงานสอบสวนคดีบางประเภทมากขึ้น ดังต่อไปนี้

1. การคุ้มครองเด็กในคดีอาญาในชั้นสอบสวน โดยกำหนดให้พนักงานอัยการ เข้าร่วมในการจดบันทึกคำร้องทุกข์ในกรณีที่เด็กเป็นผู้เสียหาย²⁴ การถามปากคำเด็กในฐานะผู้เสียหายหรือพยาน²⁵ การชี้ตัวบุคคลหรือชี้ตัวผู้ต้องหาที่เป็นเด็ก²⁶ และการสอบสวนผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กในชั้นสอบสวน²⁷
2. การคุ้มครองสิทธิในชีวิตของบุคคลเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพ โดย การเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพ การเข้าร่วมทำสำนวนชันสูตรพลิกศพ²⁸ และการเข้าร่วมทำสำนวนสอบสวนในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้น โดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติตามหน้าที่ หรือคดีที่ผู้ตายถูกกล่าวหาว่าต่อสู้อัตโนมัติเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติตามหน้าที่²⁹
3. การสอบสวนคดีความผิดที่มีโทษตามกฎหมายไทย ซึ่งได้กระทำลงนอกราชอาณาจักรไทย โดยแก้ไขมาตรา 20 แห่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนมีอำนาจมอบหมายหน้าที่การเป็นพนักงานสอบสวนให้แก่พนักงาน

²⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 124/1.

²⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ.

²⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ตริ.

²⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/2.

²⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150.

²⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 155/1.

อัยการหรือพนักงานสอบสวน หรือจะมอบหมายให้พนักงานอัยการทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนก็ได้³⁰

4. การเข้าร่วมสอบสวนหรือปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547³¹

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่าการให้พนักงานอัยการเข้าไปมีบทบาทในการสอบสวนคดีอาญาดังกล่าวข้างต้น เป็นการเริ่มต้นปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมในชั้นสอบสวนฟ้องร้องให้มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้การสอบสวนคดีอาญามีมาตรฐานทัดเทียมกับนานาอารยประเทศ แต่อย่างไรก็ดี การจำกัดบทบาทและประเภทคดี รวมทั้งกำหนดวิธีการในการให้พนักงานอัยการเข้าร่วมสอบสวนคดีอาญา โดยพนักงานอัยการไม่มีอำนาจเข้าไปควบคุมการสอบสวนคดีอาญาตั้งแต่เริ่มต้นคดี จึงถือว่ายังไม่สอดคล้องกับระบบอัยการสากล

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จิราธร เจริญวุฒิ ได้ทำวิทยานิพนธ์ศึกษาเกี่ยวกับ วิวัฒนาการการสอบสวนคดีอาญา : ศึกษาบทบาทของพนักงานอัยการ ซึ่งปัญหาที่นำเสนอในวิทยานิพนธ์ คือ ปัญหาอุปสรรคในการสอบสวนคดีอาญาในบทบาทของพนักงานอัยการ ซึ่งผลการศึกษานี้ปรากฏว่าแม้จะมีกฎหมายบัญญัติรับรองบทบาทในการสอบสวนของพนักงานอัยการ แต่พนักงานอัยการก็ยังคงดำเนินบทบาทของตนไปในทิศทางเดิม กล่าวคือ ในคดีที่พนักงานอัยการเข้าร่วมในการสอบสวนต้องมีความถูกต้องชอบด้วยกฎหมาย ชอบด้วยระเบียบ มีความละเอียดรอบคอบและเชื่อถือได้ของการสอบสวนด้วย ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับระบบอัยการสากล การมอบหมายให้พนักงานอัยการไปร่วมในการสอบสวน ควรต้องตระหนักว่าพนักงานอัยการนั้นปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นองค์กรในการดำเนินคดีอาญา การดำเนินการใดๆ ของพนักงานอัยการย่อมผูกพันองค์กรอัยการ และจำเป็นที่พนักงานอัยการที่เข้าร่วมสอบสวนพึงต้องตระหนักถึงภาระหน้าที่ดังกล่าว เพื่อให้สำนวนการสอบสวนมีความถูกต้อง สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาสู่กระบวนการในชั้นศาลได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การที่กฎหมายกำหนดให้พนักงานอัยการเข้ามามีบทบาทในการสอบสวนมากยิ่งขึ้นนั้น พนักงานอัยการควรต้องปรับทัศนคติในการทำงาน พยายามทำความเข้าใจบทบาทที่กฎหมายกำหนดและปฏิบัติหน้าที่ในเชิงรุก โดยเฉพาะบทบาทในการค้นหาความจริงในคดีและการควบคุมการใช้มาตรการบังคับ ในประเทศอื่นๆ ที่พนักงานอัยการสามารถใช้ดุลพินิจในการดำเนินคดีอาญา

³⁰ หมายเหตุนายกรัฐมนตรีแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับที่ 29 พ.ศ.2551.

³¹ พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547 มาตรา 32.

ได้อย่างกว้างขวาง เช่น การที่พนักงานอัยการสามารถใช้ดุลพินิจเข้าร่วมในการสอบสวนในคดีที่มีความสำคัญหรือ การที่พนักงานอัยการมีบทบาทในการเบี่ยงเบนคดีต่างๆ นั้น พนักงานอัยการในประเทศเหล่านั้นมีความเข้าใจถึงบทบาทของตนในการดำเนินคดีอาญาเป็นอย่างดี กระบวนการยุติธรรมทางอาญาจึงสามารถดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ได้รับการยอมรับและเป็นที่ยอมรับของประชาชน ขณะที่ประเทศไทยซึ่งมีความพยายามที่จะให้พนักงานอัยการมีอำนาจควบคุมการสอบสวน ใช้ดุลพินิจในการเบี่ยงเบนคดี แต่พนักงานอัยการกลับไม่กระตือรือร้นที่จะปฏิบัติหน้าที่ในเชิงรุก ซึ่งอาจเป็นเพราะความไม่พร้อมที่จะรับผิดชอบบทบาทดังกล่าวหรืออาจเป็นเพราะความไม่เข้าใจในบทบาทดังกล่าวประกอบกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยที่มีลักษณะแยกส่วนขาดเป้าหมายในการปฏิบัติงานร่วมกันจึงควรทำความเข้าใจกับพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการถึงระบบการดำเนินคดีอาญา โดยรัฐที่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันในการค้นหาความจริงเพื่ออำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชน

การให้พนักงานอัยการเข้ามามีบทบาทในการสอบสวน ไม่ว่าจะเป็ในคดีเด็ก หรือการเข้าร่วมในการไต่สวนชั้นอุทธรณ์หรือการเข้าร่วมสอบสวนในคดีพิเศษถือว่าเป็นการเริ่มต้นปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมในชั้นสอบสวนฟ้องร้องให้มีมาตรฐานในระดับเดียวกับนานาอารยประเทศและสอดคล้องกับเมื่อครั้งที่มียอัยการขึ้นครั้งแรกในประเทศไทย แม้ว่าในปัจจุบันนี้พนักงานอัยการจะยังไม่ได้มีบทบาทหน้าที่โดยบริบูรณ์ดังที่เคยเป็นมาในอดีตหรือยังไม่เป็นไปตามระบบอัยการสากล แต่หลักการที่กำหนดให้พนักงานอัยการสามารถเข้าไปตรวจสอบพยานหลักฐานซึ่งทำให้พนักงานอัยการสามารถเข้าไปทำหน้าที่ในการค้นหาความจริงในคดีและคุ้มครองสิทธิของกลุ่มความในคดีได้ดีกว่าที่เคยเป็นมา หรือการกำหนดให้พนักงานอัยการเป็นผู้ให้คำแนะนำในการทำสำนวนสอบสวนซึ่งจะทำให้กระบวนการในการสอบสวนมีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้และเป็นที่ยอมรับของประชาชน เหล่านี้ล้วนแล้วแต่ทำให้กระบวนการในชั้นสอบสวนฟ้องร้องของประเทศไทยมีความเป็นภาวะวิสัยและมีความเป็นสากลมากขึ้น โดยพนักงานอัยการสามารถเป็นหลักประกันการอำนวยความยุติธรรมในชั้นสอบสวนแก่คู่ความและประชาชนได้ดีกว่าที่เคยเป็นมา แม้ว่ากระบวนการในการสอบสวนฟ้องร้องอาจจะยังไม่มีความต่อเนื่อง การจำกัดประเภทคดีและวิธีการในการให้พนักงานอัยการเข้าร่วมสอบสวนยังไม่สอดคล้องกับระบบอัยการสากล อีกทั้งยังมีข้อขัดข้องบางประการในการสอบสวนร่วมกัน แต่ก็เป็นที่คาดหมายได้ว่าจะมีการแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสังคมและความเป็นมาของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ³²

³² จิราธร เจริญวุฒิ, “วิวัฒนาการการสอบสวนคดีอาญา : ศึกษาบทบาทของพนักงานอัยการ”, หน้า 88.

มันเกียรติ ธนวิจิตรพันธ์ ได้ทำเอกสารวิจัยส่วนบุคคลเกี่ยวกับบทบาทการอำนวยความสะดวก ยุติธรรมของพนักงานอัยการในส่วนที่เกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญาบางประเภท ซึ่งผลการศึกษา พบว่า แม้พนักงานอัยการจะเข้าไปมีบทบาทในการสอบสวนคดีอาญาบางประเภทได้ก็ตาม แต่ก็ยังไม่สามารถอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่ประชาชนได้อย่างแท้จริง เนื่องจากกฎหมายกำหนดบทบาทของพนักงานอัยการไม่ชัดเจน นอกจากนี้ยังไม่มีกลไกสนับสนุนการเข้าร่วมสอบสวนของพนักงานอัยการ ทั้งนี้ เนื่องจากระบบการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยยังคงแยกการสอบสวนและฟ้องร้องออกจากกันค่อนข้างเด็ดขาด โดยไม่มีองค์กรใดเข้าไปคานและดุลอำนาจการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ผู้วิจัยจึงได้เสนอแนะควรมีการแก้ไขกฎหมายให้พนักงานอัยการมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาหรือมีอำนาจควบคุมการสอบสวนอาญาตั้งแต่เริ่มต้นคดี พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการพัฒนาบุคลากรของสำนักงานอัยการสูงสุด ให้มีศักยภาพรองรับบทบาทพนักงานอัยการที่เกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญาทั้งในปัจจุบันและที่จะมีขึ้นในอนาคตเพื่อให้ระบบอัยการประเทศไทยพัฒนาเทียบเท่าระบบอัยการสากล³³

จุฑารัตน์ สรวณะวงศ์ ได้เขียนบทความเรื่องการประยุกต์เทคโนโลยีสารสนเทศกับระบบการจัดการความรู้ โดยผู้เขียนมีความเห็นว่า ระบบการจัดการความรู้หรือ KMS เป็นระบบสารสนเทศระบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการสร้าง เก็บรักษาและแบ่งปันถ่ายทอดความรู้ทั้งภายในและภายนอกองค์กร โมเดลของสถาปัตยกรรมของระบบ KMS ตามความคิดของ Chau มี 3 ระดับ ระดับแรกคือบริการโครงสร้างพื้นฐาน ประกอบด้วยเทคโนโลยีการจัดเก็บและการสื่อสาร ระดับที่สองคือบริการความรู้ ประกอบด้วยการสร้าง ถ่ายทอด และการใช้ความรู้ ระดับที่สามคือบริการประสานผู้ใช้กับแหล่งสารสนเทศประกอบด้วยการแสดงความเป็นส่วนบุคคลและการช่วยการมองเห็น ปัจจุบันมีการพัฒนาระบบ KMS ให้สามารถทำงานแบบรวมกลุ่มบริการ รวมถึงมีระบบที่สามารถประยุกต์กับงานเฉพาะด้าน เช่นงานวิจัยและพัฒนา³⁴

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

³³ มันเกียรติ ธนวิจิตรพันธ์, บทบาทการอำนวยความสะดวกยุติธรรมของพนักงานอัยการในส่วนที่เกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญาบางประเภท, "เอกสารวิจัยส่วนบุคคล.บทคัดย่อ .2552, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร,

³⁴ จุฑารัตน์ สรวณะวงศ์, "การประยุกต์เทคโนโลยีสารสนเทศกับระบบการจัดการความรู้,"มหาวิทยาลัยขอนแก่น .2547, สำนักวิทยบริการ, (http://tdc.thailis.or.th/tdc/search_result.php)